

Odborne vpred

Profesionally ahead

**Ako sa dá pracovať a podnikáť v poľnohospodárstve
na Slovensku**

sprievodca pre žiakov do praxe

Ako sa dá pracovať a podnikáť v poľnohospodárstve na Slovensku

Poľnohospodárstvo je oblasťou výroby, ktorá prinášala a stále prináša ľuďom v prvom rade ich vlastnú obživu a v prípade výroby väčšieho množstva suroviny, alebo produktov, môže byť určená aj na predaj.

Preto môžeme hovoriť najprv, pri výrobe v menších množstvách - **o práci v poľnohospodárstve** a až následne pri väčších objemoch výroby **o podnikaní**.

Ako pomôcku si môžeme vytvoriť odpovede na otázky:

Kto? - kto je ten, kto plánuje pracovať v poľnohospodárstve?

Čo? - čo chce pestovať, chovať, spracovávať, predávať?

Kde? - kde chce tieto svoje produkty predávať?

Po stručných odpovediach na tieto otázky je možné uvažovať o rôznych variantoch práce a podnikania, ktoré majú aj rôzne pravidlá.

Prvá skupina je charakterizovaná tým, že človek pestuje, alebo chová zvieratá v menšom množstve a svoje prebytky chce spracovať a predať.

To znamená, že človek aj skôr, ako sa stane podnikateľom, môže predávať svoje prebytky, s dodržaním všetkých predpisov, ktoré súvisia s povinnosťami daňovníka a **nemusí byť podnikateľom**.

Podmienkou je:

Ak občan – nepodnikateľ vykoná jednorazovú činnosť a má z nej príjem do 500 eur ročne, nemusí túto sumu vykázať v daňovom priznaní a teda neplatí z nej dane.

Od dane je oslobodený príjem podľa § 6 ods. 3 a § 8 ods. 1 písm. a), ak úhrn týchto príjmov za rok nepresiahne 500 eur .

Podmienky spracovania vlastných surovín na produkty v malom popisuje Nariadenie vlády Slovenskej republiky 360/2011 Z.z, ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarniam.

Celé znenie Nariadenia:

<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=28&navID2=28&slD=23&id=5395>

Toto nariadenie bolo v roku 2016 doplnené o nariadenie **100/2016**, ktoré umožňuje aj spracovanie malého množstva vlastnej suroviny rastlinného pôvodu vo vlastnom priestore, ktorý nie je schválenou prevádzkarňou, ale samozrejme spĺňa hygienické podmienky a spracovateľ je držiteľom hygienického preukazu.

Znenie prislúchajúcej časti Nariadenia je:

§ 7a

Dodávanie malého množstva spracovaných produktov rastlinného pôvodu konečnému spotrebiteľovi alebo miestnej maloobchodnej prevádzkarni (1) Malým množstvom spracovaných produktov rastlinného pôvodu je množstvo , ktoré prvovýrobca vyrába vo svojom súkromnom hospodárstve a priamo predáva konečnému spotrebiteľovi alebo dodáva miestnej maloobchodnej prevádzkarni, ktorá priamo zásobuje konečného spotrebiteľa .

Celé znenie nariadenia:

<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=84&id=10041>

V obidvoch častiach sa hovorí o **malom množstve**, ktoré je presne stanovené pre jednotlivé druhy suroviny na predaj, alebo suroviny na spracovanie produktov.

Samozrejme, stále platí podmienka dodržania maximálnej sumy príjmov, ktoré osoba získa za predaj tovaru. Informácie o príjme si vedie vo vlastnej evidencii.

Druhá skupina pracujúcich v poľnohospodárstve sú podnikatelia SHR (Súkromne hospodáriaci roľníci), ktorý si zakladá svoje podnikanie na obecnom, alebo mestskom úrade vo svojej územnej pôsobnosti. Postupu a podmienkam sa budeme podrobnejšie venovať.

Tretia skupina pracujúcich v poľnohospodárstve sú farmári a remeselníci, alebo iná kombinácia ľudí, ktorí okrem pestovania plodín a chovu zvierat vykonávajú ešte ďalšiu činnosť, ktorá je posudzovaná z pohľadu živnostenského zákona a je presne v tomto zákone aj definovaná. To znamená, že toto sú podnikatelia SHR plus živnostník.

Štvrtou skupinou môžu byť farmári, ktorí okrem SHR si založia aj spoločnosť s ručením obmedzeným (s.r.o.) a stávajú sa právnickými osobami podľa ďalších pravidiel a postupu vytvárania spoločnosti.

Každá skupina má iné pravidlá založenia, potrebných dokumentov pri vytváraní daného spôsobu podnikania a povinností, ktoré pre ňu vyplývajú z daňových a ohlasovacích povinností a podmienok pre vzťah ku kontrolným orgánom.

Je možné povedať, že od prvej možnosti po poslednú je to ako keby od najjednoduchšieho po najzložitejšie, ale je tiež dôležité uviesť, že v každom prípade treba vychádzať z osoby, ktorá danú činnosť plánuje vykonávať a v akom rozsahu svoje podnikanie a činnosť plánuje.

Podmienky pre nepodnikateľa sme uviedli na začiatku.

Druhá skupina – je už **podnikateľom**, pričom pre vytvorenie SHR je potrebné vyplniť Žiadosť na územne príslušnom obecnom alebo mestskom úrade, ku ktorej v niektorých prípadoch požadujú pracovníci aj list vlastníctva k obhospodarovaným pozemkom.

Po vystavení **Rozhodnutia o SHR** si žiadateľ žiada o pridelenie **IČO**(Identifikačné číslo) na Štatistickom úrade, zase v územnej pôsobnosti – napríklad pre Nitriansky kraj je to v Nitre.

Na daňovom úrade o pridelenie **DIČ** (daňové identifikačné číslo).

V prípade, že osoba nemá súbežne pracovný pomer, tak sa informuje a vyplní potrebné dokumenty aj na zdravotnej poisťovni a sociálnej poisťovni ako SZČO (samostatne zárobkovo činná osoba).

Keďže je podnikateľ povinný prijímať platby na účet, alebo získať finančné ohodnotenie za výrobky cez Registračnú pokladňu, tak pre tento účel si **zriadi účet v banke** a požiada o **registráciu registračnej pokladne** na Daňovom úrade.

Vedenie dokladov pre zdaňovacie obdobie si spracováva sám, alebo požiada o spracovanie ekonomického pracovníka – účtovníčku.

Podľa rozsahu a obsahu pestovania a chovu zvierat sa farmár **prihlási na RVPS** (Regionálna veterinárna a potravinová správa) podľa miesta bydliska a podnikania pre ohlásenie svojej činnosti. Na základe vyplneného tlačiva mu bude pridelené číslo – **označenie registrácie**, ktoré uvádza na etiketách svojich výrobkov a má toto potvrdenie pri predaji svojich výrobkov ako doklad.

V prípade, že podnikateľ sa rozhodne chovať zvieratá, tak je povinný tie prihlásiť na **Centrálnu evidenciu hospodárskych zvierat**.

<https://www.pssr.sk/index.php/sk/pristup-farmara-do-cehz/>

Pre jednotlivé druhy zvierat platia minimálne počty, ktoré je potrebné prihlásiť, o všetkom podrobne nájdete informácie na portáli CEHZ.

Pre pestovateľa poľnohospodárskych plodín vyplýva možnosť poberať príspevok na Priame podpory, ktoré spracováva PPA (Poľnohospodárska platobná agentúra), ktoré sú tiež sprevádzané presnými pravidlami o zápise a zakreslení pozemkov do databáz a vyplnenie žiadosti do 15.5 v kalendárnom roku.

Podmienky pre priame podpory sú:

<http://www.apa.sk/priame-a-agro-environmentalne-podpory>

V tejto skupine osôb je aj možnosť prihlásenia sa k **živnosti** – teda vyplnenie žiadosti na **Živnostenskom úrade**, kde si záujemca vyberie oblasť a rozsah svojho podnikania z databázy a po splnení podmienok pre vzdelanie mu úrad vystaví Živnostenský list s konkrétnym predmetom činnosti. Ide o remeselné činnosti, ktoré môžu úzko súvisieť s prácou farmára.

Informácie nájdete na:

<http://www.szk.sk/rozdelenie-zivnosti/remeselne/>

Toto všetko platí pre prvotnú surovinu farmára – rastliny a zvieratá.

Pokiaľ sa rozhodne pre ich spracovanie, tak platí podmienka, že pre Predaj z dvora je možné **spracovať iba vlastnú produkciu**.

Pre spracovanie malých množstiev, o ktorých sme už písali u nepodnikateľa, platia pravidlá pre rastlinnú produkciu presne špecifikované v Nariadení 360/2011 Z.z a nariadenia 100/ 2016. V tomto nariadení sú popísané aj požiadavky na **vytvorenie prevádzkarne** na spracovanie rastlinných produktov

Pre spracovanie živočíšnych produktov je to Nariadenie 359/2011 Z.z. ktorým sa ustanovujú požiadavky na niektoré potravinárske prevádzkarne a na malé množstvá.

Celé znenie je tu:

<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=28&navID2=28&SID=23&id=5393>

Vytvorenie prevádzkarne

Vytvorenie prevádzkarne je ďalším krokom, ktorý posúva farmára v prípade väčšej produkcie svojich výrobkov, ale zároveň pri spracovaní živočíšnej produkcie je podmienkou jej spracovania.

Pri produktoch živočíšnej výroby nie je možné spracovávať ich podľa Nariadenia 100/2016, je tam možnosť iba vytvorenia a zriadenia prevádzkarne.

Predaj spracovaných živočíšnych produktov bez prevádzkarne je možný len pre vlastnú spotrebu.

Takto sme sa dopracovali k odpovedi na druhú otázku.

Odpoveď na druhú otázku: ČO? - čo chce pestovať, chovať, spracovávať, predávať?

a/ pestujem rastlinné komodity a prípadne ich spracovávam

b/ chovám zvieratá a mám záujem spracovať ich produkty – živočíšne produkty

Tak, ako bolo popísané vyššie, musíme vychádzať z už spomínaných nariadení 359/2011 a 360/2011 spolu so 100/2016.

Odpovede na tretiu časť otázok má tieto možnosti:

Kde? - kde chcete svoje produkty predávať?

Pri predaji výrobkov musí farmár všetky svoje výrobky náležite označiť, čo súvisí s podmienkami označovania výrobkov.

Potravinový kódex Slovenskej republiky upravuje požiadavky na zdravotnú neškodnosť, hygienu, požiadavky na zloženie a kvalitu potravín, zložky, ako aj technologické postupy používané pri ich výrobe a požiadavky na balenie jednotlivých potravín, ich skupín alebo všetkých potravín, rozsah a spôsob ich označovania, ich skladovanie, prepravu, manipuláciu s nimi a ich obeh, ako aj zásady na odber vzoriek a ich vyšetrenie.

Požiadavky ustanovené v potravinovom kódexe je povinný dodržiavať každý, kto potraviny vyrába, manipuluje s nimi a umiestňuje ich na trh.

Celé znenie: http://www.svps.sk/legislativa/legislativa_kodex.asp

Predaj môžeme realizovať:

a/ priamo doma

b/ na trhovom mieste

c/ v maloobchodnej predajni

d/ cez e – shop

Predaj priamo doma:

Je predajom z dvora za splnenia všetkých predchádzajúcich podmienok, ktoré sme uviedli. S ohľadom na osobu predajcu, predávanú surovinu, alebo spracovaný výrobok, ktorý je pripravený v domácich podmienkach, ale je potrebné pre jeho výrobu mať zabezpečenú prevádzkareň.

Farmár tiež vedie dôkladnú evidenciu o druhu a množstve vyprodukovaného výrobku a predaného výrobku. V prípade, že je množstvo viazané na malé množstvá, tak dodržiava toto nariadenie.

Podľa výšky dosiahnutého príjmu vedie evidenciu tržieb a plní požiadavky finančnej správy – daňového úradu.

Predaj na trhovom mieste

V prípade nepodnikateľa platí pravidlo možnosti predaja na trhovom mieste maximálne 30 dní do roka.

Ak je potrebné viac dní predaja, musí sa stať podnikateľom.

Osoba musí splniť požiadavky obce, mesta na povolenie na predaj a prihlásiť sa na daný predaj žiadosťou. Následne obec má povinnosť týchto predávajúcich oznamovať finančnej správe.

www.financnasprava.sk/sk/infoservis/oznamovacia-povinnost-obci

Povolenie na predaj výrobkov a poskytovanie služieb na trhovom mieste sa vydáva na základe žiadosti.

Za vydanie tohto povolenia na predaj na trhovom mieste pravdepodobne zaplatíte príslušnému mestu alebo obci aj poplatok. Jeho výška je individuálna v prípade každého mesta a obce, pretože je upravená všeobecne záväzným nariadením mesta alebo obce. Výška poplatku za vydanie povolenia na predaj na trhovom mieste môže závisieť aj od ďalších skutočností, ktoré si upraví samotná obec. Napríklad od miesta, na ktorom sa trhovú miesto nachádza, druhu podujatia, druhu predávaných tovarov a služieb, veľkosti predajného stánku a podobne.

Požiadat' o vydanie povolenia na predaj na trhovom mieste môžete spôsobom stanoveným daným mestom a obcou. Písomná forma žiadosti je základnou formou žiadosti o vydanie povolenia na predajnom trhovom mieste. Jej nevýhodou je, že pokiaľ túto žiadosť nepodáte danému mestu alebo obci osobne, ale poštou, musíte počítať aj s poštovými poplatkami a istým časom doručenia žiadosti a podobne. **Niektoré mestá a obce už umožňujú podať žiadosť o povolenie na predaj na trhovom mieste aj elektronicky.**

V maloobchodnej predajni

Je veľmi vhodný spôsob predaja farmárskych výrobkov. Je ale dôležité, aby cena na predajni nebola diskriminujúca pre výrobcu a odzrkadľovala výrobnú cenu výrobku a taktiež náklady spojené s prepravou, distribúciou.

Toto je na Slovensku ešte dosť problém a preto farmári vítajú vytváranie vhodných možností oddeľovania výrobkov vyrobených tradičnými postupmi, s pridanou hodnotou príbehu výrobkov, zvýšeným množstvom ručnej práce na samostatných regáloch s príslušným označením pútavým pre spotrebiteľa.

Samozrejme, že farmár musí súčasne spĺňať všetky predtým popísané podmienky.

Pri predaji a prevoze výrobkov musí farmár dodržať podmienku vzdialenosti – 2 hodiny cesty od miesta výroby a splnenia podmienok pre bezpečný prevoz so zabezpečením nezmenených vlastností výrobku. Napr. chladiace zariadenie na prevoz výrobkov.

Predaj cez e- shop

Podľa nariadenia vlády 360/2011 nie je možné predávať produkty z dvora formou internetového alebo iného sprostredkovateľského predaja

Štvrtá skupina - ktorú sme **v rozdelení uviedli je rozdielna iba v založení s.r.o, ostatné pravidlá platia tak, ako sú popísané.**

Slovník pojmov

V popise podmienok pre podnikanie a prácu v poľnohospodárstve a spracovaní produktov sme popisovali jednotlivé termíny, ktoré teraz vysvetlíme ich charakteristikou a definíciou.

Prvovýroba – znamená výrobu, odchov alebo chov primárnych produktov vrátane zberu, dojenia a produkcie hospodárskych zvierat pred zabitím. Zahŕňa tiež lov, rybolov a zber divo rastúcich produktov. (**Nariadenie 178/2002**)

Prvotné produkty znamenajú produkty prvovýroby vrátane produktov z rastlinnej prvovýroby, chovu hospodárskych zvierat, lovu a rybolovu. (**Nariadenie 852/2004**)

Konečný spotrebiteľ – znamená posledného spotrebiteľa potravín, ktorý nevyužíva potraviny ako súčasť akejkolvek potravinárskej prevádzky alebo činnosti. (**Nariadenie 178/2002**)

Malé množstvá prvotných produktov (+ mäsa hydiny a zajacovitých zabitých na farme dodaných priamo konečnému spotrebiteľovi alebo miestnej maloobchodnej prevádzkarni zásobujúcej priamo konečného spotrebiteľa).

-
- predaj prvotných produktov (zelenina, ovocie, vajcia, surové mlieko atď.) priamo konečnému spotrebiteľovi, napríklad predaj pri bráne farmy alebo predaj na miestnych trhoch, miestnym maloobchodným predajňami na priamy predaj konečnému spotrebiteľovi alebo miestnym reštauráciám
 - zber produktov vo voľnej prírode (huby, bobuľovité, ovocie) a dodávanie priamo konečnému spotrebiteľovi alebo miestnym reštauráciám.

(Zavedenie určitých ustanovení Nariadenia 852/2004 o hygiene potravín)

Pravidlá podľa vnútroštátnych predpisov musia umožňovať pokračovanie uplatňovania praktík (tradícia a rozmanitosť v zásobovaní potravinami) za predpokladu, že sa nimi zabezpečí dosiahnutie cieľov v oblasti ochrany zdravia ľudí.

Je na členských štátoch, aby ďalej spresnili pojem malých množstiev v závislosti od miestnej situácie a ustanovili pravidlá na zabezpečenie bezpečnosti potravín na základe analýzy rizika.

Príležitostne sa dodávka malých množstiev prvotných produktov môže uskutočniť cezhranične, najmä vtedy, ak sa farma nachádza v blízkosti hraníc členských štátov.

Ako príklad uvádzame:

Malé množstvá prvotných produktov rastlinného pôvodu podľa Potravinového kódexu SR :

Priame dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného pôvodu :

Pri dodávaní malého množstva prvotných produktov rastlinného pôvodu prvovýrobcom musí byť zachovaná ich bezpečnosť, kvalita a výživová hodnota.

Za malé množstvo prvotných produktov rastlinného pôvodu možno považovať množstvo, ktoré prvovýrobca priamo predáva konečnému spotrebiteľovi alebo dodáva miestnej maloobchodnej prevádzkarni, ktoré priamo zásobujú konečného spotrebiteľa, ak ide ročne o

- a) zrna obilnín, množstvo do 200 kg,
- b) zrna pohánky, ciroku, prosa a kultúrnych druhov laskavca, množstvo do 100 kg,
- c) suché strukoviny, množstvo do 100 kg,
- d) olejninu, množstvo do 100 kg,
- e) konzumné zemiaky, množstvo do 2 000 kg,

-
- f) hlúbovú zeleninu, množstvo do 500 kg, a ak ide o kapustu, množstvo do 2 000 kg,
 - g) plodovú zeleninu, množstvo do 200 kg,
 - h) koreňovú zeleninu, množstvo do 50 kg,
 - i) cibuľovú zeleninu, množstvo do 100 kg,
 - j) strukovú zeleninu, množstvo do 50 kg,
 - k) listovú zeleninu, množstvo do 20 kg,
 - l) jadrové ovocie, množstvo do 1 000 kg,
 - m) kôstkové ovocie, množstvo do 500 kg,
 - n) bobuľové ovocie, množstvo do 100 kg,
 - o) škrupinové ovocie, množstvo do 100 kg,
 - p) byliny, množstvo do 10 kg,
 - q) pestované huby, množstvo do 20 kg.

Prvovýrobca malého množstva prvotných produktov rastlinného pôvodu vedie evidenciu o dátume, druhu a množstve :

- a) vypestovaných prvotných produktov rastlinného pôvodu,
- b) prvotných produktov rastlinného pôvodu priamo predaných konečnému spotrebiteľovi na farme alebo na miestnom trhovisku,
- c) prvotných produktov rastlinného pôvodu dodaných do miestnych maloobchodných prevádzkarní a o názvoch a adresách odberateľov.

Ak prvovýrobca priamo predáva konečnému spotrebiteľovi alebo dodáva miestnej maloobchodnej prevádzkarni malé množstvá ovocia alebo zeleniny, je povinný zabezpečiť, aby zelenina alebo ovocie bolo

- a) celé,
- b) zdravé; nemožno predávať alebo dodávať ovocie alebo zeleninu napadnuté hnilobou, alebo inak poškodené tak, že nie je vhodné na ľudskú spotrebu,
- c) čisté bez viditeľných cudzích látok,
- d) bez škodcov,
- e) bez poškodenia spôsobeného škodcami, ktoré napádajú dužinu,

f) bez nadmernej povrchovej vlhkosti,

g) bez cudzieho pachu alebo chuti.

Aj napriek zdaniu komplikovanosti a ťažkej zrozumiteľnosti je veľmi dôležité, aby sa na Slovensku produkovalo čo najviac zdravej, čerstvej, regionálnej zeleniny, ovocia, mlieka a mäsa pre našich spotrebiteľov, ktorí si zaslúžia kvalitné potraviny vyrobené v najvyššej kvalite.

Na Vaše otázky Vám rada odpoviem a poradím:

Ing. Hedviga Gulová

h.gulova@gmail.com, +421905977374

Odborne vpred

ProfessionallyAhead

www.profahead.eu

Erasmus+

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej Komisie.

Tento dokument reprezentuje výlučne názor autorov a Komisia a ani národná agentúra nezodpovedajú za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tomto dokumente.